

Sosyal boyutlarıyla Mersin’de yaşam kalitesi *

D. Ali Arslan**

Özet

Yaşam kalitesi olgusu günümüzde, sosyal bilimcilerin üzerinde önemle durdukları araştırma konulardan bir tanesidir. Yaşam kalitesi genel hatlarıyla bireylerin, geleceğe yönelik ilgileri, hedefleri, beklentileri, standartları ile yakından bağlantılı olarak, yaşadıkları kültür ve değer yargılarının bütünü içinde kendi durumlarını algılama biçimi olarak tanımlanabilir. Yaşam kalitesi olgusunun bireylerin, öteki bireyler ile olan iletişim ve ilişkilerindeki memnuniyet durumu; toplumun kendisine sunduğu olanakların ve kamu hizmetlerinin yeterlilik düzeyi; ihtiyaç ve isteklerinin beklentilere paralel doğrultuda karşılanması ile yakından ilişkili olduğu açıkça görülür.

Bu realiteden hareketle çalışmada Türkiye’nin önemli metropol kentlerinden biri olan ve Türkiye’nin toplumsal yapısı içinde kendine özgü bir yere sahip olan Mersin’de yaşam kalitesi olgusu araştırılmıştır. Çalışmada, Mersin kent merkezinde 2008 yılında, yaklaşık 1420 hane halkı ile yüz yüze görüşülerek gerçekleştirilen saha araştırmasında elde verilerin ilk bulgularından yararlanılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Mersin, yaşam kalitesi, toplumsal değişme, kentleşme, kentleşme, sosyal ilişki örüntüleri, mutluluk.

*Bu çalışmada, 2007–2009 yılları arasında, Yrd. Doç. Dr. D. Ali Arslan tarafından yürütülen ve TÜBİTAK tarafından desteklenen “107K225” No’lu ve “Çok Partili Dönemde Mersin’in Siyasi Yapısı” konulu projenin bulguları temel alınmıştır.

** Yrd. Doç. Dr. D. Ali Arslan, Mersin Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü Öğretim Üyesi. E-Posta: cimderaslan@hotmail.com

The social life quality in contemporary Mersin

D. Ali Arslan

Abstract

Mersin takes 17th place on the list of the social-economical development of the Turkish cities. It has rather high development potential on the trade, industry and the service sectors. The main objective of this study is to define the life quality of Mersin City. Also, it is aimed to analyze the effects of the urban tissue on the life quality. The fact of the life quality will be examined under the light of the subjective (satisfaction rate, etc.) and objective indicators (welfare, security, equality, etc.).

The preliminary findings of a rather comprehensive field research which realized with about 1420 household in 2008 will be used.

Keywords: Mersin, life quality, social change, urbanization, social relation, happiness.

Giriş ve yöntem

Çok önemli bir toplumsal realite olan kent olgusu, oldukça eski bir tarihi geçmişe sahiptir (Çağlayandereli & Arslan, 2007: 5–8). Örneğin, Mezopotamya’daki Ur kentinin ya da Hindistan’daki Mohenjo-Daro’nun ortaya çıkışı M.Ö. 4000’e kadar uzanır (Flanagan, 1993: 1–2). Antik dönemde kentler, aynı zamanda devlet olma özelliği de taşıyordu. “Kent devleti” ya da “Kanton Devleti’nin” temelini ticaret, kültür ve ordu oluşturmaktaydı (Hançerlioğlu, 1986: 236–237). Klasik kent olgusunu büyük ölçüde, tarım dışı etkinlikler belirler. M.Ö. 3000 yıllarında Akdeniz kıyılarında kurulmuş olan Fenike kentlerinde ise en önemli uğraş alanını ticaret oluşturmaktaydı.

Çağdaş toplumların en önemli unsurlarından birini oluşturan modern kentler, sanayileşme sürecinin yarattığı toplumsal ve ekonomik koşulların bir ürünü olarak doğmuştur (Roberts, 1978: 9–13). Çok boyutlu ve son derece karmaşık bir yapıya sahip olan kentlerin, parçası oldukları toplumdan ayrı düşünülmesi olanaksızdır. İçinde buldukları toplumun birçok özelliğini bünyesinde barındıran kentler bir bakıma, ait oldukları ülkenin ve toplumun aynası gibidirler. Kentlerin sosyo-ekonomik yapıları üzerinde, içinde buldukları toplumun ekonomik ve teknolojik düzeyi de belirleyici rol oynar (Keleş, 1983:).

Simmel ve Chicago ekolünün temsilcilerinin de vurguladıkları gibi, endüstriyel kapitalizmin bir ürünü olarak ortaya çıkan günümüz kentleri, genellikle yeni ve modern olanın temsilcisi olarak da algılanır (Savage & Warde, 1978: 34–37). Kentler, sanayi toplumunun en önemli unsurlarından birini oluştursa da, 1930’lu yıllardan sonra, endüstriyel üretimin merkezi olma özelliğini yitirip hizmetler sektörünün merkezi olma niteliği kazanmaya başladı. Sanayi üretimi ise daha çok kente yakın fakat kent dışı alanlarda yoğunlaşmaya başladı.

Kenti oluşturan etkenlerin başında nüfus faktörü gelse de, nüfus faktörü tek başına kent olgusunu açıklamaya yetmez. Kent olgusunu, yalnızca demografik temele indirgeyip, “çok sayıda insanın bir arada yaşadığı yerleşim birimleri” şeklinde tanımlamak sosyolojik açıdan büyük bir yanılgı olur. Sosyolojik olarak kent, nüfus faktörünü de içinde barındıran ancak sosyal, kültürel, ekonomik ve siyasal boyutları da olan, son derece önemli ve karmaşık bir bütünselliktir.

Farklı bakış açılarından hareketle, farklı kent tanımlamaları yapılabilir (Demir ve Acar, 2002: 237). Çok öz olarak kent olgusu, “belli bir nüfus büyüklüğüne ve yoğunluğuna sahip, bireylerin ağırlıklı olarak tarım dışı etkinliklerle uğraştığı, iş bölümü ve uzmanlaşmanın üst düzeyde olduğu, kendine özgü bir kültürel dokusu ve örgütleniş düzeni bulunan, toplumsal ve idari yapılanmalar” şeklinde tanımlanabilir.

Gelişmiş toplumlar açısından olduğu kadar, gelişmekte olan toplumlar açısından da kent ile birlikte, kentte yaşayan nüfusun büyüklüğü ve kentleşmede ulaşılan aşama da çok büyük önem taşır. Kentlerde yaşanan hızlı nüfus artışına paralel olarak, kentlerin sorunları da büyümekte ve karmaşıklaşmaktadır.

Türk toplumu, özellikle 20. yüzyılın son çeyreğinde oldukça hızlı bir kentleşme süreci yaşamıştır. 1980’li yılların başlarında, Türkiye nüfusunun yüzde 40’a yakını kentlerde yaşamakta iken, bu oran günümüzde yüzde 75’lere yaklaşmıştır. Ne var ki, kentleşme oranının yükselmesi her zaman, gelişme ve kalkınma anlamı taşımayabilir. Çünkü kentleşme süreciyle, kentleşme süreci her zaman her zaman paralel şekilde işlemeyebilir. Kentleşme ağırlıklı olarak demografik ve fiziksel nitelikte bir olgu iken, buna karşı kentleşme sosyal, kültürel ve psikolojik boyutları ağır basan bir olgudur. Bireylerin kentlilik bilinci, kentin sosyal-kültürel yaşam formlarına etkin katılım, kentin sunduğu olanaklardan farkındalık, bu olanaklardan etkin bir şekilde yararlanabilmek, ... gibi birçok konuyu da kapsar.

Yaşam kalitesi olgusu da, kentleşme ve kentleşme olgularıyla yakından ilişkilidir. Özünde çok boyutlu bir olgu olan yaşam kalitesi konusu, araştırma kapsamında “sosyal alan boyutu” ön planda tutuldu. Sosyal alan boyutu öncelikli olarak kişinin kendi aile bireyleri, akrabaları, komşuları, çalışma arkadaşları ve öteki bireylerle olan ilişkilerini ve bu ilişkilerden memnuniyet algılamaların kapsar (Arslantaş, 2006: 82). Sosyal alan boyutunu tamamlayıcı olacağı düşüncesi ile araştırma kapsamında, bireylerin yaşadıkları kent ortamının toplumsal, kültürel ve fiziksel çevresi içinde kendi durumlarını algılama biçimi, ... gibi konular da irdelendi. Daha net bir anlatımla, bu araştırma kapsamında yaşam kalitesi olgusu bireylerin, öteki bireyler ile olan iletişim ve ilişkilerindeki memnuniyet durumu, toplumun kendisine sunduğu olanakların ve kamu hizmetlerinin yeterlilik düzeyi, ihtiyaç ve isteklerinin beklentilere paralel doğrultuda karşılanması gibi konularla sınırlandırılarak irdelendi.

Araştırma evreni olarak, son yıllarda çok hızlı bir kentleşme süreci yaşayan, Akdeniz bölgesinin ve Türkiye’nin en önemli metropol kentlerinden biri olan Mersin seçildi. Rastlantısal olmayan örnekleme teknikleri kullanılarak Mersin evreninden, yaklaşık 1500 hanelik bir örneklem kümesi belirlendi. Veriler, hane halkı bazında seçilen örneklem kümesinden yüz yüze anket tekniği (Gilbert, 1994) kullanılarak toplandı. Toplanan veriler SPSS ortamında (Altunışık, 2004) bilgisayara yüklenerek, araştırmanın veri seti oluşturuldu. Bu çalışmanın temel veri kaynağını, yukarıda sözü edilen oldukça ayrıntılı Mersin Araştırması’nın verileri oluşturmakla birlikte, katılarak gözlem tekniği de, araştırmada destekleyici teknik olarak kullanıldı.

Yaşanılan mekâna ilişkin bulgular

Araştırma kapsamında öncelikle bireylerin yaşadıkları evlerin mülkiyet durumu araştırıldı. Tablo 1’de de görüldüğü, görüşülen kişilerin üçte ikisinden fazlasının kendi evinde yaşadığı gerçeği ile karşılaştırıldı. Bu verilerden ve genel gözlemlerden hareketle, Mersin’de mülk edinmenin, emsali birçok kente göre, göreceli de olsa daha kolay olduğu sonucu çıkarılabilir.

Tablo 1: Konut Mülkiyeti

		Frekans	Yüzde	Toplamalı Yüzde
Konut	Mülk	953	67,1	67,1
	Kira	467	32,9	100,0
	Toplam	1420	100	

Konut kiralari ile ilgili bilgiler de araştırmacılara, bireylerin yaşam kalitesine ilişkin oldukça önemli veriler sunar. Ancak burada, “konutların kiralari düşükçe, yaşanılan mekânın kalitesi de düşmektedir” şeklinde bir sayılı her zaman gerçeği yansıtmayabilir. Bu çıkarıma varabilmek için o kentteki ortalama kira bedellerinin de dikkate alınması gerekir. Mersin’de ortalama kira bedeli, birçok metropol kentten ve sahil kentinden çok daha düşüktür. Bir başka anlatımla, 2008 yılı değerleri ile 600 TL’ye İstanbul’da gecekondur bile kiralanamazken, Mersin’de oldukça iyi bir sahil sitesinde geniş bir daire ya da bir villa kiralama olanağı vardır.

Tablo 2: Konut Kira Bedeli

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamalı Yüzde
Kira Bedeli	100 TL ve altı	14	1,1	3,1	3,1
	100,00	10	0,7	2,2	5,3
	110,00	1	0,1	0,2	5,6
	120,00	7	0,5	1,6	7,1
	125,00	3	0,2	0,7	7,8
	130,00	2	0,1	0,4	8,2
	140,00	2	0,1	0,4	8,7
	150,00	35	2,5	7,8	16,5
	160,00	7	0,5	1,6	18,0
	170,00	1	0,1	0,2	18,3
	175,00	3	0,2	0,7	18,9
	180,00	11	0,8	2,4	21,4
	190,00	2	0,1	0,4	21,8
	200,00	62	4,4	13,8	35,6
	210,00	3	0,2	0,7	36,3
	220,00	5	0,4	1,1	37,4
	225,00	2	0,1	0,4	37,9
	230,00	2	0,1	0,4	38,3
	240,00	1	0,1	0,2	38,5
	250,00	58	4,1	12,9	51,4
	270,00	1	0,1	0,2	51,7
	275,00	11	0,8	2,4	54,1
	280,00	4	0,3	0,9	55,0
	290,00	1	0,1	0,2	55,2
	300,00	88	6,2	19,6	74,8
	310,00	1	0,1	0,2	75,1
	315,00	1	0,1	0,2	75,3
	320,00	2	0,1	0,4	75,7
	325,00	9	0,6	2,0	77,7
	330,00	2	0,1	0,4	78,2
	340,00	1	0,1	0,2	78,4
	345,00	1	0,1	0,2	78,6
	350,00	39	2,7	8,7	87,3
	360,00	3	0,2	0,7	88,0
370,00	1	0,1	0,2	88,2	
375,00	6	0,4	1,3	89,5	
385,00	1	0,1	0,2	89,8	
400,00	27	1,9	6,0	95,8	
450,00	7	0,5	1,6	97,3	
480,00	1	0,1	0,2	97,6	
500,00	4	0,3	0,9	98,4	
530,00	1	0,1	0,2	98,7	
550,00	1	0,1	0,2	98,9	
600,00	4	0,3	0,9	99,8	

	700,00	1	0,1	0,2	100,0
	Toplam	449	31,6	100,0	
	İlgisiz	971	68,4		
Toplam		1420	100,0		

Tablo 2’de ayrıntılı bir şekilde görüldüğü gibi Mersin’de kira bedelleri oldukça düşüktür. 2008 yılı koşullarında Mersin’de, 150 TL’nin bile altında kiralık ev bulma olanağı vardır. Bunun da ötesinde Mersin’de kiralık konutta yaşayan ailelerin yüzde 50’ye yakını 250 TL’nin altında kira bedeli ödemektedirler. 325 TL ve altında kira ödeyenler ise Mersin’li kiracıların yüzde 75’ini oluşturmaktadır. Hatta ailelerin yüzde 95’e yakını, en fazla 400 TL kira ödemektedir. Öyle ki Mersin kenti ailelere, 250–300 TL’lik aylık kira bedeli ödeyerek yüzme havuzlu, güvenlik ve kapıcı hizmetleri bulunan bir sitede yaşama olanağı tanımaktadır. Mersin’in bireylere, daha düşük kira ödeyerek, konutun nitelikleri bakımından daha yüksek yaşam kalitesi elde etmek olanağı sunması, Mersin’e göçü de tetiklemektedir.

Öte yandan Mersin’de en yaygın konut tipi çok katlı binalardır. Özellikle de havuzlu siteler, Mersin’de en yaygın fiziki yaşam alanlarını oluşturmaktadır. Bazı sitelerdeki daire sayısı onlarla ifade edilirken, yüzlerce konutu içinde barındıran site sayısı da yabana atılmayacak derecede yüksektir. Tablo 3’teki veriler de, Mersin’de yaygın konut tipine ilişkin yukarıda söylenenleri doğrular niteliktedir. Bununla birlikte müstakil ev ya da villa tipi yaşam alanları da Mersin’in kentsel dokusu içinde, oldukça önemli bir oran tutmaktadır.

Tablo 3: Konut Tipi

		Frekans	Yüzde	Toplamalı Yüzde
Konut Tipi	Müstakil	449	31,6	31,6
	Daire	971	68,4	100,0
	Toplam	1420	100,0	

Yaşanılan konut tipi kadar, konutun büyüklüğü de oldukça önemlidir. Ancak konut büyüklüğü ile hane halkı büyüklüğü arasında ilişki dikkate alındığında, konut büyüklüğü ile yaşam kalitesi arasında ilişki irdelenirken, değişen toplumsal yapı da göz önünde bulundurulmalıdır. Daha net bir anlatımla, toplumsal yapıda yaşanan hızlı değişime paralel olarak, Türk aile yapısı da hızlı bir değişim geçirmektedir. Özellikle kentsel aile denildiğinde, anne-baba ve sayısı her geçen gün azalan evlenmemiş bireylerin oluşturduğu aile yapısı

anlaşılmaktadır. Hal böyle olunca kent ortamında büyük konutlara sahip olmak bir zorunluluk olmaktan çıkmaya başlamıştır. Kentli bireyler büyük konutlardan öte nitelikli konutlar arar hale gelmiştir.

Tablo 4: Evdeki Oda Sayısı

		Frekans	Yüzde	Toplamalı Yüzde
Oda Sayısı	1,00	28	2	2
	2,00	256	18	20
	3,00	717	50,5	70,5
	4,00	367	25,8	96,3
	5,00	36	2,5	98,9
	6,00	15	1,1	99,9
	7,00	1	0,1	100,0
	Toplam	1420	100,0	

Bütün bu saptamaları göz önünde bulundurarak Mersin’de konut büyüklükleri incelendiğinde de anlamlı bulgularla karşılaşılır. Tablo 4’te de görüldüğü gibi, Mersin’deki konutların yüzde 80’e yakınının 3 ya da daha fazla sayıda odası bulunmaktadır. 1–2 odalı konutların oranı ise ancak beşte bir civarındadır. 4 ya da daha fazla sayıda odası bulunan konutların halen oldukça yaygın olması ise sürüp gelen göç olgusu ile ilişkilendirilebilir. Mersin’in son yıllarda aldığı göçün önemli bir bölümünün, çok çocuk sahibi olma alışkanlığının yaygın olduğu bölgelerden geliyor olması gerçeği gözden uzak tutulmamalıdır. Öte yandan, Tablo 5’te de görüldüğü gibi konutların üçte ikisine yakınının da da çocuk odası bulunmaktadır. Bu durum çekirdek-modern aile yapısına geçişi de destekler bir bulgudur.

Tablo 5: Çocuk Odası

		Frekans	Yüzde	Toplamalı Yüzde
Çocuk Odası	Var	926	64,5	64,5
	Yok	504	35,5	100,0
	Toplam	1420	100,0	

Kentler bireylere yol, su, elektrik, kanalizasyon gibi temel alt yapı sorunlarının büyük ölçüde çözülmüş olduğu fiziki mekânlarda yaşam olanakları sunar. Mersin’de kentleşmenin boyutları hakkında genel bir fikir sahibi olabilmek için yapılan saha araştırmasında, yaşanılan konutların bu en temel kentsel olanaklara sahip olup olmadığı konusu da araştırıldı.

Tablo 6: Konut Elektrik

		Frekans	Yüzde	Toplamalı Yüzde
Elektrik	Var	1413	99,5	99,5
	Yok	7	0,5	100,0
	Toplam	1420	100,0	

Tablo 6’da da görüldüğü gibi Mersin’de elektriği olmayan konut neredeyse yok gibidir. Bununla birlikte kullanılan elektriğin kalitesi konusunda aynı şeyleri söylemek olanaksızdır. Bu kalite düşüklüğü, Mersin’in iklim ve kendine özgü koşulları nedeniyle yaşam alanlarında elektrik kullanımının çok yüksek olmasıyla ilişkilendirilmeye çalışılsa da, kabul edilebilir bir mazeret değildir. Çünkü yazın serinlemek ve kışında ısınmak için klima kullanımının yaygın olması, sitelerin çoğunlukla havuzlu olması nedeniyle havuzların doldurulup-boşaltılması-temizlenmesi için yüksek düzeyde elektrik kullanımı, sitelerin şehir suyu kullanmak yerine derin kuyulardan sağladıkları suyu kullanmayı tercih etmesi ve bu suyu elde edilmesi ve kullanıma sunulması için de yüksek oranda elektrik tüketilmesi gibi gerçekler, Mersin için yeni ortaya çıkmış durumlar değildir.

Bunun da ötesinde bütün bu sayılanlar, Mersin kent yaşamı ile özdeşleşmiş olgulardır. Hal böyle olunca ilgili ve sorumlu kurum ve kuruluşların, kısa-orta ve uzun vadeli planlarını, Mersin’in soysal gerçekliğini dikkate alarak hazırlamaları kaçınılmaz bir zorunluluktur. Bu planlama yetersizliğinin bedelini, fazı düşük, sık sık kesilen, buna karşılık da oldukça yüksek bedeller ödenen elektrik hizmetleri vererek Mersin halkına ödetmeye hiç kimsenin hakkı yoktur. Mersin’de ortalama elektrik fiyatları da, Mersin’in kendine özgü koşullarının da etkisiyle, oldukça yüksektir. Kentsel planlama ve imar çalışmalarının yetersizliği, konut sektöründe denetleme eksikliği gibi nedenlerden dolayı, birçok büyük site bile halen inşaat-şantiye elektriği kullanmakta, bunun maliyeti ise Mersinlilere, Türkiye ortalamasının üzerinde elektrik birim fiyat bedelleri olmaktadır. Oysa elektrik dağıtım maliyetleri Mersin’de, kent merkezinin coğrafi yapısı dikkate alındığında, belki de öteki birçok kentin altında olduğu bile söylenebilir.

Bireyler kalitesi düşük elektriğe yüksek bedel öderken, siteler genellikle kendi elektrik alt yapısını (trafo gibi) kendileri hazırlamaktadır. Yapılan araştırma ve yerinde gözlemler elektrik aboneliğinin, tek elden ve site adına yapılması, site sakinlerinde elektriği süzme

sayaçtan alması durumunun Mersin’de oldukça yaygın olduğunu göstermektedir. Trafonun sahibinin site olması, elektrik dağıtım kuruluşlarına tek sayaçla iki yüz-üç yüz kişiye hizmet verme kolaylığı sağlamasının ötesinde; dağıtım kuruluşlarını, elektrik kalitesinin düşüklüğü ve sık kesilmesinin konutlarda elektrik-elektronik eşyalara verdiği zararların sorumluluğundan da kurtarmaktadır.

Tablo 7: Konut Su

		Frekans	Yüzde	Toplamalı Yüzde
Su	Var	1410	99,3	99,3
	Yok	10	0,7	100,0
	Toplam	1420	100,0	

Su insan yaşamı için vazgeçilmez maddedir. Kent ortamının bireylere sunduğu en temel alt yapı olanaklarından biri de temiz ve kaliteli sudur. Kesintisiz ya da en düşük kesinti düzeyiyle niteliği yüksek, sağlıklı, temiz ve hijyenik koşullarda iletilen içme ve kullanma suyu, çağdaş kent yaşamının en temel olanaklarından biridir. Yerel ve merkezi yönetimlerin yaptığı son yatırımlarla, Mersin kenti büyük ölçüde su sorununu çözmüş ender kentler arasında katılmaya adaydır. Tablo 7’de de görüldüğü konutların yüzde 99’undan fazlası, bir şekilde su sorununu çözmüş durumdadır. Oysa Mersin, Akdeniz ikliminin ve havuzlu sitede yaşama alışkanlığının da etkisiyle, özellikle yaz aylarında olağanüstü miktarlarda su tüketen bir kenttir. Bu yüksek su tüketimine rağmen, su sorununun yaşanmıyor olması, son derece önemli bir bulgudur. Bu sorunun çözümünde sitelerin, özellikle de kullanım su ihtiyacını kendi su kuyulardan karşılama eğiliminin yüksek olması, bu sorunun çözümüne katkıda bulunmaktadır.

Tablo 8: Konut Kanalizasyon

		Frekans	Yüzde	Toplamalı Yüzde
Kanalizasyon	Var	1340	94,4	94,4
	Yok	80	5,6	100,0
	Toplam	1420	100,0	

Öte yandan son yıllarda aldığı çok yüksek göçe ve hızla artan nüfusa rağmen Mersin kentinin, kanalizasyon alt yapısı sorunun da büyük ölçüde çözülmüş olması, Mersin’de yaşam kalitesini arttıran bir faktördür. Tablo 8’de de görüldüğü gibi, kent merkezindeki konutların yüzde 94’ünden fazlası, kentin kanalizasyon alt yapısından yararlanabilir durumdadır. Ne var

ki, evsel atıklar ve kanalizasyon doğrudan konutlar açısından bir sorun oluşturmasa da, kronikleşmiş çöp sorunu ve sıvı atıkların gereğince arıtılmadan doğrudan Akdeniz’e veriliyor olması, kentsel yaşam kalitesini düşürmektedir.

Ancak çöp depolama alanı ile ilgili hukuki sorunların çözülmüş olması, kentin çöp sorununun kısa sürede çözülebilmesine olanak tanımıştır. Dünya Bankası’nın da kredi desteğiyle oldukça geniş hacimli atık su arıtım tesislerinin, 2009 yılında hizmet vermeye başlamasıyla, Mersinlilerin yaşam kalitesinde gözle görülür bir iyileşme yaşanacaktır. Öyle ki, bu sorunun çözümü biraz daha ertelenmiş olsaydı, dünyanın en güzel kıyı şeridinde ve sahillerine sahip olan Mersin kenti, bu hazinesini kaybetme tehlikesi ile burun buruna gelecekti. Çöp ve atık su sorunu konusunda yaşanan bu son gelişmeler, Mersin’in hava, su ve deniz kirliliği sorununu orta vadede çözebilmesi umudunu doğurmuştur. Bu sorunların çözüme kavuşturulmasıyla Mersinliler, çok uzun olmayan bir süreçte, fiziki bakımdan yaşam kalitesi daha yüksek bir kent ortamında yaşama olanağı bulacaklardır.

Tablo 9: Konut Telefon

		Frekans	Yüzde	Toplamalı Yüzde
Ev Telefonu	Var	1135	79,9	79,9
	Yok	285	20,1	100,0
	Toplam	1420	100,0	

Etkin ve kaliteli iletişim, çağdaş toplumlarda bireylerin en temel ihtiyaçlarından. Hızla gelişen teknoloji, iletişimde alt yapı olanaklarını da baş döndürücü hızda geliştirmiştir, Yaşanan bu hızlı değişim ve gelişim bireysel ve kitlesel iletişim araçlarını geliştirip, çeşitlendirmiştir. Bu durum ise bireylere hem kaliteli ve hem de alternatif iletişim olanaklarına daha ucuza sahip olabilmeye fırsatlarını beraberinde getirmiştir.

Öyle ki önceleri konutlardaki telefon olanakları bile yaşam kalitesinin göstergelerinden biri olarak kabul edilirken, iletişim alanında yaşanan hızlı değişim ve gelişmelerin sonucunda, bu özelliğini yitirmiş ve sıradan bir alt yapı hizmetine dönüşmüştür. Cep telefonu olarak adlandırılan taşınabilir (mobile) telefon teknolojisinin hızla gelişmesi, bu hizmetlerin ucuzlaması ve yaygınlaşması sonucunu da beraberinde getirmiştir. 10–15 yıl gibi çok kısa bir süre önce prestij unsuru sayılan cep telefonu sahipliği, artık lüks bir ihtiyaç

olmaktan çıkıp sıradan ve neredeyse doğal bir ihtiyaç haline dönüşmüştür. Bu gelişmeler ise sabit telefon hizmetlerinin önemini iyice azaltmıştır.

Tablo 10: Kablo-Uydu TV

		Frekans	Yüzde	Toplamalı Yüzde
Kablo-Uydu TV	Var	941	66,3	66,3
	Yok	479	33,7	100,0
	Toplam	1420	100,0	

Bununla birlikte geleneği bozmamak için araştırmada, konutlarda sabit telefon olup olmadığı da araştırıldı. Bulgular, Mersin’de konutların yüzde 80’e yakınında sabit telefon olduğu gerçeğini ortaya koymuştur (Tablo 9). Konutunda sabit telefonu olmayan aileler ise büyük ölçüde, yaşadığı semtte alt yapı olanaklarının yokluğu nedeniyle değil, sabit telefona ihtiyaç duymadığı için konutunda sabit telefon bulundurmamaktadır. Çünkü Türkiye’nin hemen her yerinde olduğu gibi Mersin’de de, en zengininden en yoksuluna hemen her evde, en az birkaç tane cep telefonu bulunmaktadır.

Öte yandan kablo-uydu televizyonu alt yapısı olanakları için de aynı değerlendirme söz konusudur. İletişim teknolojisinde ve dijital yayıncılık alanında yaşanan gelişmeler, kablo-uydu televizyonu olanaklarını da yalnızca kentsel alt yapı olanakları olmaktan çıkartıp, sıradan ihtiyaçlar arasına katmıştır. Bu hizmetler günümüzde, Türkiye genelinde olduğu gibi Mersin’de de sıradan ücretler ödenerek sahip olunabilen olanaklar haline dönüşmüştür (Tablo 10). Kuşkusuz bütün bu gelişmeler, Türkiye genelinde olduğu gibi Mersin’de de yaşam kalitesinin ne ölçüde gelişmiş olduğunun bir göstergesi olarak da kabul edilebilir.

Ailenin sosyo-ekonomik durumu

Yaşam kalitesi ile doğrudan ilişkili bir konu da bireylerin ya da hane halkının sahip olduğu ortalama aylık gelirdir. Her zaman doğrusal olmasa da, genellikle bireylerin gelir düzeyleri ile yaşam kalitesi arasında anlamlı bir ilişki vardır. Ancak bölgesel ve kentsel farklılıklar, gelir düzeyinin düşüklüğü ya da yüksekliği ile ilgili değerlendirmeleri göreceli hale getirmektedir. Bu durumda, yaşanılan kentin kendine özgü koşulları da önemli rol oynamaktadır. Örneğin ucuz ve kaliteli konut, yaş sebze ve meyve, ulaşım olanakları gibi

fırsatlar bireylere ve ailelere, daha düşük gelir ile daha yüksek yaşam kalitesine ulaşma olanağı sunabilmektedir. Mersin kenti ile ilgili analizler yapılırken bu durum gözden ırak tutulmamalıdır.

Tablo 11: Ortalama Aylık Gelir

	Frekans	Geçerli Yüzde	Toplamalı Yüzde
Evin Ortalama Aylık Geliri	0–250	59	4,2
	251–500	177	12,7
	501–750	348	24,9
	751–1000	255	18,2
	1001–1250	169	12,1
	1251–1500	112	8,0
	1501–1750	61	4,4
	1751–2000	50	3,6
	2001–2250	50	3,6
	2250'den çok	114	8,2
	Sabit Bir Geliri Yok	3	0,2
	Toplam	1398	100,0
	Yanıtsız	22	
Toplam	1420		

Tablo 11’de de görüldüğü gibi Mersin kent merkezinde yaşayan ailelerin yarıdan fazlasının aylık ortalama geliri 1000 TL’nin altındadır. 2000 TL ve üzeri aylık geliri olan ailelerin oranı ise hiç de yabana atılmayacak düzeyde yüksektir. Yine 1000–2000 TL arası gelire sahip olan ailelerin oranı da yüzde 30’a yaklaşmaktadır. Günümüz Türkiye koşulları ile araştırma bulguları, bir arada ve gerçekçi bir şekilde değerlendirildiğinde, Mersin’in orta düzey gelir düzeyine sahip bir kent olduğu çıkarımı yapılabilir. Bu değerlendirmeler yapılırken Mersin’de ailelerin üçte ikiye yakınının en az bir konut sahibi olduğu ve konut kiralarının göreceli de olsa düşüklüğü de gözden uzak tutulmamıştır.

Tablo 12: Ailenin Ekonomik Durumu

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamalı Yüzde
Ailenin Ekonomik Durumu	Çok Zengin	5	0,4	0,4	0,4
	Zengin	37	2,6	2,6	3,0
	Orta	958	67,5	67,8	70,7
	Fakir	328	23,1	23,2	93,9
	Çok Fakir	86	6,1	6,1	100,0
	Toplam	1414	99,6	100,0	
	Yanıtsız	6	0,4		
Toplam		1420	100,0		

Ailelerin kendi durumlarına ilişkin betimlemeleri de bu saptamaları destekler doğrultudadır. Tablo 12’de de görüldüğü, görüşülen kişilerin üçte ikiden fazlası ailesini ekonomik açıdan “orta halli” olarak tanımlamaktadır. Ancak, fakir ya da çok fakir ailelerin oranının da yüksekliği gözde uzak tutulmamalıdır.

Tablo 13: Ailenin Sosyo-Kültürel Durumu

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamalı Yüzde
Ailenin Sosyo-Kültürel Durumu	Üst	69	4,9	4,9	4,9
	Ortanın Üstü	270	19,0	19,1	24,0
	Orta	853	60,1	60,5	84,5
	Ortanın Altı	148	10,4	10,5	95,0
	Alt	71	5,0	5,0	100,0
	Toplam	1418	99,6	100,0	
	Yanıtsız	2	0,4		
Toplam		1420	100,0		

Konu ailelerin sosyo-kültürel durumları temel alınarak incelendiğinde ise çok daha önemli bulular ile karşılaşılır. Tablo 13’de de görüldüğü gibi Türkiye genelinde olduğu gibi Mersin’de de ailelerin sosyo-kültürel durumu, sosyo-ekonomik durumundan daha yüksektir. Ailelerin yüzde 60’a yakını, sosyo-kültürel açıdan orta düzeyde olduklarını belirtirken, üst ve ortanın üstü ailelerin oranı da oldukça yüksektir. Bütün bu veriler bir arada değerlendirildiğine, bireylerin kendi durumları ile ilgili algılamalarının oldukça yüksek ve olumlu olduğu sonucuna varılabilir. Bu durum ise, yaşam kalitesinin yaşam kalitesinin yüksekliği konusunda önemli ipuçları verebilecek bir bulgu olarak değerlendirilebilir.

Tablo 14: Hanede Çalışan Kişi Sayısı

		Frekans	Yüzde	Toplamalı Yüzde
Hanede Çalışan Kişi Sayısı	1,00	885	68,7	68,7
	2,00	335	26,0	94,7
	3,00	50	3,9	98,6
	4,00	10	0,8	99,4
	5,00	4	0,3	99,7
	6 ve +	4	0,3	100,0
	Toplam	1288	100	
Yanıtız		132		
Toplam		1420		

Öte yandan Mersin’de aile içinde çalışan kişi sayısı incelendiğinde de önemli bulgular ile karşılaşılır. Tablo 14’te de görüldüğü gibi, hane halkı içinde bir kişinin çalıştığı aileler, Mersin’de üçte ikilik bir oranı aşmaktadır. Ancak iki kişinin çalıştığı ailelerin de yüzde 26 gibi oldukça yüksek bir orana ulaştığı gerçeği de gözden uzak tutulmamalıdır.

Tablo 15: Gelecek Gelir Beklentisi

		Frekans	Yüzde	Toplamalı Yüzde
Gelecek Gelir Beklentisi	Fikri Yok	38	2,7	2,7
	Çok İyi Olacak	30	2,1	4,8
	İyi Olacak	337	23,7	28,5
	Değişmeyecek	486	34,2	62,7
	Kötü Olacak	431	30,4	93,1
	Çok Kötü Olacak	98	6,9	100,0
	Toplam	1420	100,0	

Mersinlilerin geleceğe yönelik gelir beklentisi ile ilgili bulgular ise oldukça dikkat çekicidir. Geliri ile ilgili geleceğe yönelik olumsuz beklentisi olanlarının yüksekliği, Mersin’de yarınlarında yaşama kalitesinin yükseleceği konusundaki beklenti ve umutları aşağı çekmektedir. Daha net bir anlatımla geleceğe yönelik olumsuz beklentisi olanların oranı yüzde 37’yi aşarken, olumlu beklentileri olanların oranı yüzde 26’yı bile bulmamaktadır. Durumunda olumlu ya da olumsuz bir değişme olmayacağını söyleyenlerin oranı ise üçte biri geçmektedir (Tablo 15).

Tablo 16: Hane Reisinin Sosyal Güvencesi

		Frekans	Yüzde	Toplamalı Yüzde
Hane Reisinin Sosyal Güvencesi	Yok	288	19,5	19,5
	Var	1142	80,5	100,0
	Toplam	1420	100,0	

Tablo 17: Hane Reisinin Sosyal Güvenlik Kurumu

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamalı Yüzde
Sosyal Güvenlik Kurumu	SSK	536	37,7	46,7	46,7
	Bağ-Kur	217	15,3	18,9	65,6
	Emekli Sandığı	328	23,1	28,6	94,2
	Yeşil Kart	66	4,7	5,8	100,0
	Toplam	1147	80,8	100,0	
	İlgisiz	273	19,2		
	Toplam	1420	100,0		

Araştırma kapsamında incelenen bir başka önemli konu da, hane halkı reisinin sosyal güvencesinin olup olmadığı konusudur. Tablo 16’da da görüldüğü gibi, Mersin kent merkezinde yaşayan ailelerin en az beşte dördü bir sosyal güvenceye sahiptir. En yaygın sosyal güvenlik türü ise SSK güvencesi türüdür. Bununla birlikte bir memur ya da emekli kenti olarak tanımlanan Mersin’de, Emekli Sandığı güvencesi olanların oranı da dörtte biri aşmaktadır (Tablo 17).

Kamu hizmetlerinden memnuniyet

Bireylerin kamu hizmetlerinden duydukları memnuniyet ile ilgili veriler sosyal bilimcilere, yaşam kalitesi konusunda oldukça önemli ipuçları verir. Bu bağlamda araştırmada Mersinlilerin kendilerine verilen sağlık, güvenlik, eğitim ve belediye hizmetlerinden memnuniyet durumu da araştırıldı.

Tablo 18: Sağlık Hizmetlerinden Memnuniyet Durumu

		Frekans	Yüzde	Toplamalı Yüzde
Sağlık Hizmetlerinden Memnuniyet	Çok Memnun	48	3,4	3,4
	Memnun	610	43,0	46,4
	Orta	308	21,7	68,1
	Memnun Değil	269	18,9	87,0
	Hiç Memnun Değil	184	13,0	100,0
	Toplam	1420	100,0	

Öncelikle Mersinlilerin kendilerine verilen sağlık hizmetlerinden memnuniyet durumu araştırıldı. Tablo 18’de de görüldüğü gibi Mersinlilerin yüzde 46’dan fazlası, aldıkları sağlık hizmetlerini tatmin edici düzeyde bulmaktadır. Ancak sağlık hizmetlerinden memnun olmayanların oranının üçte bire yaklaştığı dikkate alındığında, Mersin’de yaşam kalitesini yükseltmek için sağlık konusunda yapılacak oldukça fazla şey olduğu gerçeği ile karşılaşılır.

Tablo 19: Güvenlik Hizmetlerinden Memnuniyet Durumu

		Frekans	Yüzde	Toplamalı Yüzde
Güvenlik Hizmetlerinden Memnuniyet	Çok Memnun	61	4,3	4,3
	Memnun	610	43,0	47,3
	Orta	318	22,4	69,6
	Memnun Değil	278	19,6	89,2
	Hiç Memnun Değil	153	10,8	100,0
	Toplam	1420	100,0	

Öte yandan bulgular, Mersin’de güvenlik hizmetlerinin durumunun sağlık hizmetlerinden daha göreceli de olsa daha iyi düzeyde olduğuna işaret etmektedir. Tablo 19’da da görüldüğü gibi, en önemli kamusal hizmetlerden olan güvenlik hizmetlerinden memnun olanların oranı yüzde 47’yi aşmaktadır. Bununla birlikte, bu hizmetleri yeterli bulmayanların oranlarının yüzde 30’u geçtiği gerçeği de gözden uzak tutulmamalıdır.

Tablo 20: Eğitim Hizmetlerinden Memnuniyet Durumu

		Frekans	Yüzde	Toplamalı Yüzde
Eğitim Hizmetlerinden Memnuniyet	Çok Memnun	31	2,2	2,2
	Memnun	600	42,2	44,4
	Orta	386	27,2	71,6
	Memnun Değil	285	20,1	91,7
	Hiç Memnun Değil	118	8,3	100,0
	Toplam	1420	100,0	

Eğitim hizmetlerinden memnuniyet durumuna ilişkin bulgular da son derece anlamlıdır. Bununla birlikte öteki kamusal hizmetlerde olduğu gibi, eğitim hizmetlerinden memnun olanların oranının, memnun olmayanlardan oldukça yüksek düzeyde olması son derece önemlidir. Ancak bardağın boş tarafı, öteki kamusal hizmetlerde olduğu gibi eğitim alanında da hiç de yabana atılacak düzeyde değildir (Tablo 20).

Tablo 21: Belediye Hizmetlerinden Memnuniyet Durumu

		Frekans	Yüzde	Toplamalı Yüzde
Belediye Hizmetlerinden Memnuniyet	Çok Memnun	79	5,6	5,6
	Memnun	579	40,8	46,3
	Orta	263	18,5	64,9
	Memnun Değil	235	16,5	81,4
	Hiç Memnun Değil	264	18,6	100,0
	Toplam	1420	100,0	

Belediye hizmetlerinden memnuniyet durumu ile ilgili bulgular da, ağırlıklı olarak merkezi otoritenin sorumluluk alanına giren kamusal hizmetlerden memnuniyet durumuna oldukça paraleldir. Tablo 21’de de görüldüğü gibi Mersinlilerin yüzde 46’dan fazlası belediye hizmetlerini tatmin edici bulmaktadır. Belediye hizmetlerini orta düzeyde bulunanların oranı ise yüzde 20’ye yaklaşmaktadır. Bütün bu veriler bir arada değerlendirildiğinde, bu konuda bir ölçüde de olsa hayatından memnun olanların oranı üçte ikiye yaklaşmaktadır. Ancak Mersin halkının geriye kalan yaklaşık üçte birlik kısmını memnun etmek için yapılacak şeylerin çokluğu da gözden uzak tutulmamalıdır.

Bireyler ile olan iletişim ve ilişkilerden memnuniyet

Yaşam kalitesi incelenirken, sosyal psikolojik faktörler de irdelenir. Özellikle bireylerin sosyal çevresi ile etkili iletişim ve sağlıklı ilişkiler kurabilme becerisi yaşam kalitesini olumlu yönde etkileyen önemli faktörlerdendir. Bu realiteden hareketle Mersin’de yaşam kalitesi konusunu daha da netleştirebilmek için görüşülen bireylerin öteki bireyler ile iletişim ve ilişkilerinden memnuniyet durumu da araştırıldı. Konuya sistematik kazandırabilmek için tümdengelimci bir yaklaşım izlendi. Bireyler arası ilişkiler ise yakın çevreden uzağa doğru bir bakış açısıyla ele alındı.

Bu bağlamda önce, Türkiye İstatistik Kurumu’nun 2006 Türkiye Aile Yapısı Araştırması’nın bulguları temel alınarak, bu konu ile ilgili Türkiye’deki genel durum araştırıldı. Bu gerçekleştirilirken, özellikle cinsiyet ve eğitim durumu değişkenleri kullanılarak konunun sosyolojik boyutları daha da detaylandırıldı. Buna ek olarak, konunun Türkiye genelinde kırsal ya da kentsel alanlara göre sergilediği farklılıklar da araştırıldı. Ayrıca Mersin Araştırması bulgularını daha anlamlı hale getireceği düşüncesi ile Türkiye geneline ek olarak, Akdeniz Bölgesindeki genel durum da irdelendi.

Tablo 22: Toplumda aile bireyleri ile olan ilişkiler (Türkiye Geneli %)

	Çok iyi	İyi	Orta	Kötü	Çok kötü
Eş	45,8	47,2	6,2	0,5	0,4
Çocuklar	51,4	46,1	2,1	0,3	0,1
Anne	45,9	50,7	2,6	0,7	0,2
Baba	42,5	51,4	4,3	1,2	0,6
Kardeşler	34,9	57,9	5,4	1,4	0,4
Diğer Akrabalar	22,4	67,0	9,4	1,0	0,3

Kaynak: TÜİK 2006 Türkiye Aile Yapısı Araştırması Bulguları temel alınarak hazırlanmıştır.

Vurgulanan sistematik yaklaşımın gereği olarak önce Türkiye genelindeki durum analiz edildiğinde, toplum genelinde sosyal ilişkiler bağlamında durumun pek de karamsar bir tablo sergilemediği gerçeği ile karşılaşılır. Ne var ki, bu verilerin 2–3 yıl öncesine ait olduğu gerçeği de gözden ırak tutulmamalıdır. Daha net bir anlatımla, 2008 yılı sonlarına doğru, dünya genelinde olduğu gibi, Türk toplumunu da sarmalına alan küresel ekonomik krizin toplumsal yaşamda yarattığı tahribatı içermemektedir. Krizin, özellikle de 2009 yılında, toplumsal ve ekonomik hayatta yaratacağı tahribat tahmin edilenin ötesinde olacaktır. Gözlemler krizin yarattığı sorunların artmakta olduğunu, koşulların her geçen gün daha da ağırlaştığına işaret etmektedir. Etkin ve kalıcı önlemler alınmakta geç kalındığında, toplumsal değerler üzerinde açılan yaralar daha da derinleşecektir. Bütün bunların toplumsal yapıda ve bireyler arası ilişkilerde yol açabileceği olumsuzlukları görmek için sosyolog olmaya bile gerek yoktur.

Tablo 22’de de görüldüğü gibi veriler, 2006 yılının koşullarında, toplumsal yapı içinde bireyler arası ilişkilerin oldukça sağlıklı bir görünüm sergilediğine işaret etmektedir. Özellikle de birinci derecede yakınlar ile olan ilişkilerde bu olumlu tablo daha bir ön plana çıkmaktadır.

Bu tablodaki en dikkat çekici bulgu, bireylerin en sağlıklı ilişkileri çocukları ile kurabiliyor olmasıdır. Bireylerin anne-babaları, özellikle de anneleri ile olan ilişkilerindeki memnuniyet oranının yüksekliği, bu bulguları tamamlayıcı niteliktedir. Bütün bulgular birlikte değerlendirildiğine, kuşaklar arasındaki hayatı algılayış tarzı ve yaşam biçimindeki farklılıklarının yaratabileceği, kuşak çatışması olarak da adlandırılan, sorunların verilere yansımadağı gerçeği ile karşılaşılır. Bu durum, “ son yıllarda yaşanan hızlı değişime paralel olarak, birbirlerini anlamaya çalışan, farklılıkları bir çatışma unsuru olarak algılamayan, daha uzlaşmacı ve hoş görülü bir topluma mı dönüştük?...” türünden soruları ya da değerlendirmeleri de beraberinde getirmektedir. Yoksa işin içinde öteki başka faktörler mi belirleyici rol oynamaktadır. Bu ve benzeri türden soruları yanıtlayabilmek için, farklı bazı değişkenleri de dikkate alan derinlemesine analizlerin yapılması gerekir.

Tablo 23: Toplumda aile bireyleri ile olan ilişkiler (Akdeniz Bölgesi %)

	Çok iyi	İyi	Orta	Kötü	Çok kötü
Eş	37,8	52,7	7,6	1,1	0,7
Çocuklar	42,7	53,4	3,2	0,4	0,3
Anne	37,9	58,1	2,9	0,8	0,3
Baba	32,7	59,3	5,2	1,7	1,1
Kardeşler	28,0	63,6	5,9	2,0	0,6
Diğer Akrabalar	17,4	68,3	12,1	1,7	0,5

Kaynak: TÜİK 2006 Türkiye Aile Yapısı Araştırması Bulguları temel alınarak hazırlanmıştır.

Aynı değişkenler temel alınarak Mersin’in de içinde bulunduğu Akdeniz Bölgesi geneli incelendiğinde de oldukça önemli bulgular ile karşılaşılır. Tablo 23’de de görüldüğü gibi, yanıtlar iyi seçeneğinde yoğunlaşmaktadır. Sosyal çevresindeki bireyler ile olan ilişkilerinin çok iyi olduğunu belirtenlerin oranı ise, bütün kategorilerde, Türkiye genelinin son derece altında kalmaktadır. Madalyonun negatif yüzünde de benzer bir farklılaşma göze çarpmaktadır. Bir başka anlatımla yakın çevresindeki bireyler ile ilişkilerinin kötü ya da çok kötü olduğunu vurgulayanları ortalama oranı, yine bütün kategoriler bağlamında, Türkiye geneli ortalamasının oldukça üzerindedir. Bu durum bir ölçüde, Akdeniz bölgesindeki bireylerin, bölgede yaygın olan turizmin de etkisiyle, öteki kültürlerden olan bireyler ile daha fazla etkileşime girdikleri için, Türkiye ortalamasının üzerinde bir özgürlükçü ve liberal yaşam biçimi sergileme eğilimi gösterdikleri gerçeği ile ilişkilendirilebilir.

Tablo 24: Toplumda aile ilişkilerinin ne yönde gittiği ile ilgili görüşler (%)

	İyiye gidiyor	Kötüye gidiyor	Değişmiyor	Fikrim yok
Türkiye	22,9	55,5	12,2	9,5
Kent	19,1	60,6	12,1	8,3
Kır	29,5	46,6	12,4	11,5
Akdeniz	23,3	54,8	12,3	9,6

Kaynak: TÜİK 2006 Türkiye Aile Yapısı Araştırması Bulguları temel alınarak hazırlanmıştır.

Öte yandan bireylerin, öteki bireyler ile olan ilişkilerinin gelecekteki seyrine yönelik beklentileri ise son derece pesimisttir. Daha net bir anlatımla, yarınlaraya yönelik kötümser beklenti içerisinde olanların oranı, iyimser olanlardan kat be kat daha fazladır. Tablo 24’te de görüldüğü gibi Türkiye genelinde, yakın çevresi ile olan ilişkilerinin her geçen gün daha da kötüleşeceğini düşünenlerin oranı, iyileşeceğini düşünenlerden yüzde 142,3 daha fazladır. Toplum genelinde gözlemlenen bu kötümser tablo, kentsel alanlarda daha da belirgin hale gelir. Toplum genelinde kentlerde yaşayanların yüzde 60’tan fazlası, ilişkilerin gidişatının olumsuz doğrultuda olacağını düşünmektedir. Bir başka anlatımla kentlerde, ilişkiler bağlamında yarınların daha kötü olacağını düşünenlerin oranı, iyi olacağını düşünenlerin üç katını aşmaktadır.

Kentsel ve kırsal alanlar karşılaştırıldığında ise daha da anlamlı bulgular ile karşılaşılır. Kentlerde yaşayan insanlar yarınlaraya daha karamsar bakarken, kırsal alanlarda yaşayan insanlar, kentlilere oranla daha iyimser bir görünüm sergilemektedir. Bu durum, “kırsal kesim insanların daha kadercı ve az ile yetinme eğiliminde olması” gerçeği ile ilişkilendirilebilir. Bu farklılaşma, kentsel alanların eski cazibesini yitirmeye başlamış olduğu gerçeği ile de ilişkilendirilebilir. Kırsal kesimde, kentsel alanlara kıyasla, sosyal çevre ile olan birincil ilişkilere daha fazla önem atfediliyor olması da, bu durumda etkili olan bir başka etken olarak düşünülebilir. Öyle ya da böyle, yaşanan sosyal ve ekonomik sorunların da etkisiyle kırsal kesimde yaşayan insanlar da, yarınlaraya yönelik olumlu beklentilerini yitirmeye başlamışlardır.

Tablo 25: Cinsiyete göre toplumda aile ilişkilerinin ne yönde gittiği ile ilgili görüşler (%)

	İyiye gidiyor	Kötüye gidiyor	Değişmiyor	Fikrim yok	Toplam
Erkek	20,5	59,8	12,9	6,8	100
Kadın	25,1	51,3	11,6	12,1	100

Kaynak: TÜİK 2006 Türkiye Aile Yapısı Araştırması Bulguları temel alınarak hazırlanmıştır.

Durum cinsiyet değişkeni temelinde incelendiğinde de oldukça manidar bulgular ile karşılaşılır. Tablo 25’te de görüldüğü gibi toplum genelinde kadınlar yarınlar, erkeklere oranla daha iyimser bakmaktadır. Bir başka deyişle, yarınlarda ilişkilerin daha iyiye doğru gideceğini düşünenlerin oranı, erkekler arasında pozitif değerlendirme yapanlardan yüzde 22 daha fazladır. Bununla birlikte, kadınlar kendi içinde de karamsar eğilim son derece yüksektir. İlişkilerin seyrinin olumsuzlaşacağını düşünen kadınlar, olumlu seyir izleyeceğini düşünen kadınlardan yaklaşık bir kat daha fazladır. Erkekler arasında karamsarların ağırlığı ise iki katı da aşmaktadır.

Tablo 26: Öğrenim durumuna göre toplumda aile ilişkilerinin seyri ile ilgili görüşler

	İyiye gidiyor	Kötüye gidiyor	Değişmiyor	Fikrim yok
Okur-yazar değil	32,2	34,2	11,8	21,7
Okur-yazar hiç okula gitmeyen	34,4	41,7	11,7	12,3
İlkokul mezunu	26,0	52,0	13,0	9,0
İlköğretim+ortaokul mezunu	18,2	60,9	13,6	7,3
Lise+lise dengi mezunu	14,7	67,9	11,6	5,8
Üniversite ve Lisansüstü	10,4	76,6	8,6	4,4

Kaynak: TÜİK 2006 Türkiye Aile Yapısı Araştırması Bulguları temel alınarak hazırlanmıştır.

Bireylerin sosyal ilişkiler temelinde yarınlar yönelik beklentilerine daha analitik boyut kazandırabilmek için, oldukça önemli bir değişken olan eğitim düzeyi bağlamında doğabilecek farklılıklar da irdelendi. Tablo 26’da da görüldüğü gibi, bireylerin eğitim düzeyleri ile aile ilişkilerinin yarınlardaki seyrine yönelik beklentileri arasında son derece net ve anlamlı bir korelasyon vardır. Bu ilişki ters yöndedir: Bireylerin eğitim düzeyleri yükseldikçe, ilişkilerin yarınlarda daha olumlu olacağını düşünenlerin oranı düşmektedir. Öte yandan eğitim düzeyi arttıkça, olumsuz beklentide olanların oranı da artmaktadır.

Tablo 27: Evdeki İlişkilerinden Memnuniyet Durumu

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamalı Yüzde
Evdeki İlişkilerinden Memnuniyet	Çok Memnun	592	41,7	42,9	42,9
	Memnun	658	46,3	47,6	90,5
	Orta	90	6,3	6,5	97,0
	Memnun Değil	30	2,1	2,2	99,2
	Hiç Memnun Değil	11	0,8	0,8	100,0
	Toplam	1381	97,3	100,0	
	Yanıtız	39	2,5		
Toplam		1420	100,0		

Türkiye geneli ve Akdeniz Bölgesi ile ilgili bu saptamalar, 2008 Mersin Araştırması'nın bulgularını daha anlamlı hale getirecektir. Bir başka anlatımla bulgular, araştırmalar 2 yıllık bir zaman farkıyla yapılmış olsa da, Türkiye geneli içinde Mersin'in konumun daha anlaşılır hale gelmesini kolaylaştıracaktır. Araştırmanın bulguları, Mersinlilerin hanede birlikte yaşadıkları bireyler ile ilişkilerinden memnuniyet durumunun son derece yüksek olduğunu göstermektedir. Tablo 27'de de görüldüğü gibi, Mersinlilerin yüzde 80'e yakını birlikte yaşadıkları bireyler ile olan ilişkilerinden memnun olduklarını belirtmişlerdir. İlişkilerinin düzeyinin orta dereceli olduğunu söyleyenlerin oranı da eklendiğinde bu yüzde 92'ye ulaşmaktadır. Memnun olmayanların oranının yüzde 8'in altında kalması ise son derece dikkat çekici bir bulgudur.

Tablo 28: Akraba İlişkilerinden Memnuniyet Durumu

		Frekans	Yüzde	Toplamalı Yüzde
Akraba İlişkilerinden Memnuniyet Durumu	Çok Memnun	383	27,0	27,0
	Memnun	750	52,8	79,8
	Orta	175	12,3	92,1
	Memnun Değil	81	5,7	97,8
	Hiç Memnun Değil	31	2,2	100,0
	Toplam	1420	100,0	

Mersin’de akraba ilişkilerinden memnuniyet durumu da oldukça yüksektir. Tablo 28’de de görüldüğü gibi, Mersinlilerin dörtte üçünden fazlası akrabaları ile olan ilişkilerinden memnun görünmektedir. Bununla birlikte akraba ilişkilerinden memnuniyet durumu, birlikte yaşadıkları bireylerden memnuniyet durumunun oldukça altındadır.

Tablo 29: Arkadaş İlişkilerinden Memnuniyet Durumu

		Frekans	Yüzde	Toplamalı Yüzde
Arkadaş İlişkilerinden Memnuniyet	Çok Memnun	449	31,6	31,6
	Memnun	807	56,8	88,5
	Orta	124	8,7	97,2
	Memnun Değil	27	1,9	99,1
	Hiç Memnun Değil	13	0,9	100,0
	Toplam	1420	100,0	

Arkadaş ilişkilerinden memnuniyet durumu incelendiğinde de oldukça ilginç bir tablo ile karşılaşılır. Bulgular, Mersinlilerin arkadaş çevresi ile etkili ve sağlıklı iletişim kurabildiklerini göstermektedir. Tablo 29’da da görüldüğü gibi, görüşülen bireylerin yüzde 90’a yakını arkadaşları ile ilişkilerinden memnun olduğunu belirtmişlerdir. Memnun olmayanların oranı ise yalnızca yüzde 3’tür. Bu konuda bir başka dikkat çekici bulgu da arkadaş ilişkilerinden memnuniyet durumunun, akrabalar ile olan ilişkilerden çok daha yüksek düzeyde çıkmış olmasıdır.

Tablo 30: Komşuları ile İlişkilerinden Memnuniyet Durumu

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamalı Yüzde
Komşuları ile İlişkilerinden Memnuniyet	Çok Memnun	403	28,4	30,2	30,2
	Memnun	689	48,5	51,6	81,8
	Orta	179	12,6	13,4	95,2
	Memnun Değil	40	2,8	3,0	98,2
	Hiç Memnun Değil	24	1,7	1,8	100,0
	Toplam	1335	94,0	100,0	
	Yanıtsız	85	6,0		
Toplam		1420	100,0		

Bireylerin toplumsal yapı içinde yakın ilişki içinde buldukları toplumsal gruplardan bir diğeri de komşuluk grubudur. Özellikle geleneksel toplum kesimlerinde komşuluk ilişkileri ayrı bir yere ve öneme sahiptir. Araştırmanın bulguları, Mersinlilerin komşuları ile olan ilişkilerinde de oldukça mutlu olduğunu göstermektedir. Tablo 30’da da görüldüğü gibi, komşuları Mersinliler açısından akrabalarından da öte bir değer taşımaktadır.

Tablo 31: İş İlişkilerinden Memnuniyet Durumu

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamalı Yüzde
İş İlişkilerinden Memnuniyet	Çok Memnun	147	10,4	24,9	24,9
	Memnun	331	23,3	56,0	80,9
	Orta	78	5,5	13,2	94,1
	Memnun Değil	25	1,8	4,2	98,3
	Hiç Memnun Değil	10	,7	1,7	100,0
	Toplam	591	41,6	100,0	
	İlişkisiz	829	58,4		
	Toplam	1420	100,0		

Araştırma kapsamında son olarak, Mersinlilerin iş ilişkilerinden memnuniyet durumu araştırıldı. Bulgular Mersinlilerin iş ilişkilerinden de oldukça memnun olduğunu göstermektedir. Tablo 31’de de görüldüğü gibi, iş ilişkilerini sorunsuz sürdüren bireylerin oranı yüzde 84 civarındadır. Memnun olmayanların oranı ise yalnızca yüzde 5’tir.

Genel değerlendirme ve sonuç

Başta da vurgulandığı gibi yaşam kalitesi bireylerin, öteki bireyler ile olan iletişim ve ilişkilerindeki memnuniyet durumu, toplumun kendisine sunduğu olanakların ve kamu hizmetlerinin yeterlilik düzeyi, ihtiyaç ve isteklerinin beklentilere paralel doğrultuda karşılanması gibi konular ile yakından ilişkilidir. Araştırmada bu faktörler bağlamında Mersin’de yaşam kalitesi olgusu araştırıldı.

Öncelikle bireylerin içinde bulunduğu sosyal çevresiyle ilişkileri irdelendiğinde bulgular, Mersinlilerin hayatından oldukça memnun olduğunu göstermektedir. Özellikle de birlikte yaşadıkları bireyler, arkadaşları, iş arkadaşları ve komşuları ile son derece iyi ilişkiler kurabildiklerini göstermektedirler. Bütün bu faktörler ise bireylerin yaşam kalitesini olumlu yönde etkiler.

Öte yandan Mersinlilerin oldukça önemli bir çoğunluğu kendi evinde yaşamaktadır. Bu Mersin’de konut sahibi olabilmenin görecelide olsa kolay olduğuna işaret etmektedir. Öte yandan konut kiralari da birçok metropol kentin ortalamasının çok daha altındadır. Yaygın olan konut tipi çok katlı binalarda daire tipi konutlardır. Bununla birlikte müstakil konutların oranı da yabana atılmayacak düzeyde yüksektir. Yaşanılan konutlar ise oldukça geniş, ferah

ve balkonlu mekânlardan oluşmaktadır. Mersin kentinin temel kentsel alt yapı sorunları büyük ölçüde çözülmüş durumdadır. Hane halkı geliri orta düzeyde görünse de, kaliteli ve ucuz yaşam olanakları, gelir düzeyini destekleyici bir rol oynamaktadır. Öte yandan hane halkı reisinin büyük çoğunluğunun sosyal güvencesi bulunmaktadır. Kamusal hizmetlerden ve belediye hizmetlerinden memnuniyet durumu çok yüksek olmasa da, çok da düşük değildir

Bütün bu veriler bir arada değerlendirildiğinde Mersin’de yaşam kalitesi orta düzeydedir. Hatta katılarak gözlem verilerinden yola çıkarak, Türkiye’nin öteki kentleri ile karşılaştırıldığında, Mersin’de ortanın üstünde bir yaşam kalitesinden de söz edilebilir.

Kaynakça

ALTUNIŞIK, R. (vd.) (2004), Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri (SPSS Uygulamalı), Sakarya: Sakarya Kitabevi.

ARSLANTAŞ, D. (vd.) (2006), Eskişehir Mahmudiye İlçesi Yaşlılarında Yaşam Kalitesi, Osmangazi Tıp Dergisi, s. 28 (2), ss. 81–89.

ÇAĞLAYANDERELİ, M., ARSLAN, A. (2007), Her Yönüyle Polatlı: Demografik ve Sosyolojik Analizler, Ankara: Polatlı Belediyesi, Sosyal Araştırmalar Dizisi 1, 2007.

DEMİR, Ö. & ACAR, M. (2002) Sosyal Bilimler Sözlüğü, Ankara: Adres Yayınları.

FLANAGAN, W. G. (1993), Contemporary Urban Sociology, Cambridge: Cambridge University Pres.

GILBERT N. (1994), Researching Social Life, London: Sage.

HANÇERLİOĞLU, O. (1986), Toplumbilim Sözlüğü, İstanbul: Remzi Kitabevi.

KELEŞ, R. (1983), Türkiye’de Şehirleşme, Konut ve Gecekondu, İstanbul: Gerçek Yayınevi.

ROBERTS, B. (1978), Cities of Peasants, London: Edward Arnold Publishers.

SAVAGE, M. & WARDE, A. (1973), Urban Sociology, Capitalism and Modernity, London: The Macmillan Pres Ltd.

TÜİK (2009), 2006 Aile Yapısı Araştırması Veri Tabanı, Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu.